

Lp. Helir-Valdor Seeder
Põllumajandusminister
Põllumajandusministeerium
address Lai tn 39 // Lai tn 41, 15056 Tallinn
pm@agri.ee

Meie: 22.04.2013 nr 1-3/1921

Koopia: keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus

Austatud minister!

Eestima Keskkonnaühenduste Koda (EKO) pöördub Teie poole tingituna murest seoses Eesti põllumajanduse arengu kestlikkusega. Kolm omavahel seotud protsessi, mis kõik on põllumajanduse ja keskkonna seisukohalt keskse tähtsusega, on jõudmas otsustavasse järku. Need protsessid on: Ühise Põllumajanduspoliitika (ÜPP) reformipaketi läbirääkimised perioodiks 2014-2020, Eesti siseriiklikud valikud ÜPP vahendite kasutamisel (eelkõige Maaelu Arengukava 2014-2020) ja ettepanek neonikotinoïdsete putukamürkide keelustamiseks Euroopa Liidus.

ÜPP läbirääkimised

ÜPP reformipaketi määruste menetlus on jõudnud otsustavasse faasi. Nii Euroopa Parlament kui ka EL Nõukogu on reformipaketi eelnõude suhtes kinnitanud läbirääkimiste mandaadi, milles on eelnõudele tehtud arvukaid parandusi. Eesti Keskkonnaühenduste Koda on veendunud, et mõlema institutsiooni poolt heaks kiidetud muudatuste seas on nii teretulnuid kui ka äärmiselt kahetsusväärseid.

Eesti Keskkonnaühenduste Koja seisukohad seoses põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja järelevalve määruse (horisontaalmääruse) eelnõuga:

Kontrollisüsteemi üldpõhimõtetest

Euroopa Parlament on võtnud vastu muudatusettepaneku, mis lisab artikkel 60 paragrahvile 1 uue punkti (ea) järgmises sõnastuses „vältida tarbetuid keskkonna- ja rahvatervise kulusid,

Eesti Keskkonnaühenduste Koda
Tel: 5648 2561
E:post: info@eko.org.ee
Koduleht: www.eko.org.ee

eelkõige vältida selliste tegevuste rahastamist ÜPP raames, mis tekitavad lisakulusid muudele ELi eelarves olevatele poliitikavaldkondadele, eeskätt keskkonnale ja rahvatervisele.“

(„prevent undue environmental and public health costs, especially to avoid funding of activities under the CAP which generate additional costs to other policy areas within the general budget of the European Union, especially the environment and public health“)

Tegemist on teretunud põhimõttega maksumaksja raha vastutustundliku kasutuse osas ja seega tuleks seda edasises menetluses toetada. Vaatamata senisele Nõukogu seisukohale leiame, et tegemist on olulise täiendusega.

Toetusõigusliku pinna määramisest

Euroopa Parlament on võtnud vastu muudatusettepaneku, mis lisab artikkel 77 paragrahvi 2 punktile b „sätteid toetuse arvutamise aluse ühtlustatud määramise kohta, sealhulgas eeskirjad, kuidas tegutseda teatavatel juhtudel, kui toetuskõlblikud alad sisaldavad maastikuelemente ja puid“ järgneva täpsustava selgituse: „Ilma et see piiraks määruse (EL) nr xxx/xxx [otsetoetused] artikli 9 kohaldamist, peavad abikõlblikkuse eeskirjad olema kooskõlas kliimamuutuse ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemise väljakutsetele vastamisega, ning seetõttu ei tohiks nendega karistada kõrge loodusväärtusega põllumajandusse või karjatamisega seotud agrometsandussüsteemide kasutamist ega põhjustada keskkonnakvaliteedi langemist. Paindlikkus põllumajanduslikel või keskkonnaalastel põhjustel on lubatud asjaomase liikmesriigi või piirkonna kohalike tavade alusel;“

(„without prejudice to Article 9 of Regulation (EU) No xxx/xxx [DP], eligibility rules shall be consistent with meeting the challenges of climate change and biodiversity loss, and shall not, therefore, penalise high nature value farming or grazed agro-forestry systems, or cause decreases in environmental quality; flexibility, justified on agronomic or ecological grounds, shall be allowed on the basis of the customary standards of the Member State or region concerned;“)

Kõnealune ettepanek on kriitilise tähtsusega loodusesõbraliku loomakasvatuse jätkusuutlikkusele Eesti ääremaadel, eelkõige (aga mitte ainult!) Lääne-Eestis.

Tänaseks on ka Nõukogu menetluses tehtud analoogiline täiendus, mis teeb kõnealuse paragrahvi paremaks võrreldes Komisjon algse ettepanekuga, kuid Parlamendi sõnastus vastab paremini Euroopa põllumajanduse mitmekesisusele, sh. ka Eesti huvidele. Nõukogu on nimetanud käesolevat parandusettepanekut üleliigseks, sest selle sisu olevat kajastatud otsetoetuste määruse artikli 4 (1) (h) ja 25 (2) (b) sõnastustes. EKO hinnangul on tegu arusaamatusega: esiteks, puudutab toetusõiguslikkus laiemat probleemide ringi, kui seda on otsetoetuste määruse artikli 4 (1) (h) raames käsitletav püsirohuma määramine; teiseks, sama määruse artikkel 25 (2) (b) käsitleb neid alasid, mis olid otsetoetuste osas abikõlblikud aastal 2008 – seega see ei käsitle neid kõrge loodusväärtusega põllumajandusmaid, mida tänane süsteem diskrimineerib. Viimaseid on kahjuks ka Eestis üsna palju.

Nõuetele vastavuse põhimõtetest

Nii Nõukogu kui Parlament on oluliselt nõrgendamas artiklit 93, soovides kustutada viide veepoliitika raamdirektiivile; Nõukogu soovib kustutada samast artiklist ka viite pestitsiidide säästva kasutamise direktiivile.

EKO hinnangul tuleb aga vastupidi Euroopa Komisjoni poolt pakutud eelnõu algset teksti hoopis tugevdada ja tagada nimetatud direktiivide tingimusteta täitmine põllumajandusmaal.

Sama artikli juures tuleb toetada väljendi „püsikarjamaad“ lisamist Parlamendi poolt (vt. allpool selle küsimuse käsitlemist otsetoetuste määruse eelnõu puhul), tagasi aga lükata Parlamendi katsed nõrgendada püsirohumaade ja -karjamaade kaitset.

Nõuetele vastavust käsitleva lisa II kohta käivatest muudatustettepanekutest on vastuvõetamatu Nõukogu ja Parlamendi soov kaotada mullakaitset puudutav GAEC 7. **Sellisel kujul vastuvõetuna toetaks ÜPP otseselt põllumajanduse peamise tootmisvahendi – mulla – hävitamist.**

Parlamendi poolt toetatud muudatuses, mis käsitleb maastikuhoidu põllumajandustootmisel (GAEC 8) väärivad toetamist poollooduslike elupaikade kaitse esiletoomine, samas ei saa nõustuda võõrliike puudutava sõnastuse eemaldamisega, kus tuleks pooldada Euroopa Komisjoni algset sõnastust. Ühtlasi märgime, et Nõukogu menetluses pakutud sõnastus selle nõude kohta ei ole sugugi õnnestunud.

Eesti Keskkonnaühenduste Koja seisukohad seoses otsetoetuste määruse eelnõuga.

Parlament on oluliselt parandanud selle eelnõu järgmisi sätteid:

- 1) Artikkel 1 – lõik 1 – punkt b – lisati uus alapunkt iii a „uut liidu poolt rahastatavat kava toetuste andmiseks mesilasperede pidamiseks mesindussektoris“
- 2) Artikkel 4 – lõige 1 – punkt c – taane 3, lisades loomkoormuse kehtestamise võimaluse „ liikmesriikide kehtestatav vajaduse korral minimaalsel loomkoormusel põhinev minimaalne tegevus põllumajandusmaal, mida hoitakse karjatamiseks ja harimiseks sobilikus seisukorras“ **loomkoormuse lisamine võimaldaks vähendada ÜPP vahendite kulutamist rohupurustamise toetamiseks**
- 3) Artikkel 4 – lõige 1 – punkt h järgmises sõnastuses: „„püsirohumaad ja püsikarjamaad“ – maa, mida kasutatakse rohttaimede, põõsaste ja/või puude või mis tahes muude karjatamise seisukohalt sobilike liikide kasvatamiseks söödakultuurina kas looduslikul viisil (isekülvil teel) või harimise teel (külvamise teel), ning mis ei ole põllumajandusliku majapidamise külvikorraga hõlmatud ja mida ei künata seitse aastat või kauem; see võib hõlmata muid elemente, mis on olulised maa iseloomustamiseks püsikarjamaana“ **Pakutav sõnastus on oluliselt parem kui algne Euroopa Komisjoni ettepanek, samuti on see parem Nõukogu sõnastusest, vastates üsna hästi ka Eesti kõrge loodusväärtusega loomakasvatuse vajadustele.** Tulenevalt kõnealuse paranduse vastuvõtmisest tuleks vastu võtta ka kõik teised Parlamendi põllumajanduskomisjoni pakutud parandused, kus sõnale „püsirohumaad“ lisatakse väljend „ja püsikarjamaad“

Praegusel kujul ei saa toetada:

- 1) Nõukogu versiooni artiklist 29: see võib viia mõnede tegevuste kahekordsele rahastamisele ÜPP mõlema samba alt, mis oleks vastuolus maksumaksja raha mõistliku kasutamise põhimõttega;
- 2) Parlamendi versioon artiklist 31 väärivad toetust selles osas, et lisab püsirohumaadele ka püsikarjamaad ning annab suurema kaitsetuse süsinikurikastele muldadele, märgaladele ja poollooduslikele rohu- ja karjamaadele; samas on äärmiselt kahetsusväärne, et ettepanek lahjendab ülejäänud püsirohumaade ja -karjamaade sisulist kaitset, viies vastutuse tootjatelt

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Tel: 5648 2561

E:post: info@eko.org.ee

Koduleht: www.eko.org.ee

tagasi liikmesriikidele; ka Nõukogu sõnastus nõrgendab püsirohumaade kaitset ega ole seetõttu keskkonnakaitseliselt vastuvõetav. **Komisjoni algset ettepanekut tuleb püsirohumaade ja -karjamaade kaitse osas hoopis tugevdada.**

3) Nii Nõukogu kui Parlamendi versioonid artiklist 32 kärbivad suurel määral ökoloogilise kasutuseesmärgiga kasutusalaade nõutavat pindala ja lisab nende hulka ka lämmastikku siduvate kultuuride kasvatamiseks kasutatava maa; kuigi lämmastikku siduvate kultuuride kasvatamine on väga oluline agronoomiline võte, kuulub see olemuslikult külvikordade, mitte ökoloogilise eesmärgiga alade hulka; samuti ei saa nõustuda ökoloogilise kasutuseesmärgiga alade rentimise lubamisega.

Eesti Keskkonnaühenduste Koja seisukohad seoses maaelu arengu määruse eelnõuga.

Artikli 29 Parlamendi versioon on Nõukogu omast parem selles osas, et selgelt välistab samade tegevuste rahastamist ÜPP mõlema samba alt. **Maksumaksja raha vastutustundliku kasutamise põhimõttega kooskõlas ei tohiks lubada tegevuste topelrahastamist.**

ÜPP siseriikliku rakendamise (eelkõige MAK) küsimustest

Lisaks käimasolevatele ÜPP reformi läbirääkimistele peame oluliseks ka mõnede asjaolude rõhutamist tulevase ÜPP siseriikliku rakendamise osas. Eelkõige puudutavad need loomulikult Maaelu Arengu ehk ÜPP 2. samba vahendite kasutamist, sest siin on siseriiklikel otsustel oluliselt suurem kaal, kuid peame vajalikuks rõhutada ka mõningaid aspekte otsetoetuste ehk ÜPP 1. samba vahendite kasutamise teemal.

Maaelu Arengukava eelnõus (edaspidi MAK 2014-2020) on suurimaks murekohaks mahetootmise toetusele (Maaelu arengu määruse eelnõu artikkel 30) ja pool-loodusliku koosluse hooldamise toetusele (sama eelnõu artikkel 29) ette nähtud eelarve. Kuigi mõlemale toetusele ette nähtud summa kogu perioodiks 2014-2020 on suurem kui lõppeval perioodil analoogilistele meetmetele kuluv, on see siiski ebapiisav arvestades mõlema toetusega kaetud pindalaid täna ja nende kasvu vajadust. Mõlemad meetmed on suure olulise positiivse keskkonnamõjuga, samuti on neil suur tähtsus põllumajanduse säilimisel ja arengul, eriti ääremaadel.

Oleme teadlikud MAK 2014-2020 pingelisest eelarvest. Seda enam tuleb väga hoolega kaaluda kõiki selle all tehtavaid kulutusi. Põllumajandusliku keskkonnatoetuse põhitoetus, mis tuleks tänase keskkonnasõbraliku majandamise toetuse asemel, toob väiksemat keskkonnakasu kui eelmises lõigus nimetatud mahetootmise ja pool-looduslike koosluste hooldamise toetused, kuid selle eelarve on märksa suurem kui nende mõlema eelarve kokku. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku kasutada osa täna põhitoetuseks ette nähtud vahenditest mahetootmise ja pool-looduslike koosluste toetuste eelarve tugevdamiseks.

Oleme nõus, et Eesti põllumajandustootjate ja -töötajate investeringuvajadus on suur. Selle tõttu ei vaidlusta me MAK 2014-2020 eelnõus investeringuteks ette nähtud summasid. Küll oleme jätkuvalt seisukohal, et investeringute võimalik positiivne keskkonnamõju vajab selgemat toetamist. Selle tõttu peame vajalikuks, et lisaks investeringute sotsiaal-majanduslikule mõjule tuleb eelistuskriteeriumina arvestada ka nende keskkonnamõju, mitte lubades negatiivse keskkonnamõjuga investeringuid ja eelistades neid, mille keskkonnakasu on suurim.

Eesti Keskkonnaühenduste Koda
Tel: 5648 2561
E:post: info@eko.org.ee
Koduleht: www.eko.org.ee

Samuti valmistab EKO-le jätkuvalt muret Natura 2000 toetuse küsimus. MAK 2014-2020 ettevalmistamise käigus otsustati mitte rakendada maaelu arengu määruse eelnõu artikkel 31 pakutavaid võimalusi vaatamata EKO selgelt väljendatud seisukohale selle toetuse vajalikkusest. Oleme teadlikud MAK 2014-2020 pingelisest eelarvest ja selle tõttu pakume kompromissvõimalusena rakendada metsamaal kulutõhusamat metsa keskkonnatoetust (eelnõu artikkel 35), mida rahastada teiste täna MAK 2014-2020 eelnõus olevate metsanduslike meetmete eelarve ümberjagamise teel; Natura 2000 aladele jääval põllumajandusmaal kasutada otsetoetuste määruse eelnõu vastavaid võimalusi, millest allpool.

Kuigi ÜPP 1. samba vahendite kasutus on otsetoetuste määruse eelnõuga märksa jäigemalt ette kirjutatud, kui 2. samba rahakasutus maaelu arengu määruses, on teatud võimalused liikmesriikide vajaduse arvestada ka siin, sealhulgas ka Natura 2000 aladel majandavate põllumeeste toetamiseks viisil, mis on analoogiline täna 2. samba vahenditest makstava toetusega. Otsetoetuste määruse eelnõu artikkel 29 paragrahv 3 ütleb, et Natura 2000 aladel tootvatel põllumeestel on õigus saada „rohestamistoetust“, kui nad täidavad vastavaid nõudeid ulatuses, mis on kooskõlas vastava ala kaitse eesmärkidega. Ilmselt vajab Eestis selgitamist, millised „rohestamise“ nõuded on ja millised ei ole Natura 2000 aladel kohalduvad.

Eelmise teemaga seondub otsetoetuste eelnõu artikkel 32 rakendamise probleemistik. On vaja selgitada, kuidas hakatakse Eestis määratlema ökoloogilise kasutuseesmärgiga alasid: millised olemasolevad maastikuelemendid põldude sees ja servades lähevad nendena kirja ning kus tuleb siiski põldudesse luua uusi ökoloogilise kasutuseesmärgiga alasid.

Ühtlasi peame vajalikuks rõhutada, et otsetoetuste määruse eelnõu artikkel 38, mis käsitleb tootmisega seotud toetusi, on kasutatav põllumajanduse toetamiseks Natura 2000 aladel. Kõnealuse artikli paragrahv 2 sõnastab põhimõtte, mille kohaselt võib tootmisega seotud toetust anda tootmisviisidele, mis on tähtsad keskkonnaalastel põhjustel, kuid millel esineb teatavaid raskusi. Nimetatud tunnustele vastavad sama artikli paragrahv 1 antud loendist ilmselt lamba- ja kitsekasvatus, teatud määral ka lihavesikasvatus ja väikesemahuline piimakarjakasvatus, paiguti ka teraviljakasvatus. Ilmselt oleks otstarbekas selliseid toetusi meil ka rakendada.

Kolme mesilastele ilmselt ohtliku pestitsiidi kasutamise piiramisest

Euroopa Komisjon on algatanud kolme mesilastele ja teistele tolmeldajatele ohtliku neonikotinoide insektitsiidi (klotianidiin, imidaklopriid ja tiametoksaam) kasutamise keelustamise kõigil kultuuridel, mis on mesilastele atraktiivsed. Keeld on esialgu kavandatud kaheks aastaks, võimaldamaks hinnata selle tõhusust ja langetada lõplike otsuseid saadud kogemuse põhjal. Eelnevalt olid nende ainete seotud riskid veenvalt demonstreeritud mitme teadusartikliga, mis ilmusid tunnustatud teadusajakirjades, samuti oli Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) hinnanud nende preparaatide ohud seni arvatust suuremaks. Esimesel hääletusel märtsi keskel ei õnnestunud keelu jõustamiseks vajalikku kvalifitseeritud enamust saavutada, kusjuures kahetsusväärset oli ka Eesti erapooletu, kuigi keskkonnaorganisatsioonid ja mesinike esindajad olid juba varem avaldanud toetust nende ainete keelustamisele. Peame vajalikuks rõhutada, et nimetatud ainete ohtlikkust näitavad artiklid on ilmunud usaldusväärsetes eelretsenseeritavates teadusajakirjades, erinevalt artiklitest, mis üritavad näidata neid mürke jätkuvalt ohututena. Samuti väärrib tähelepanu, et kuigi briti esindaja jäi hääletusel samuti erapooletuks, peab aprilli algul ilmunud briti parlamendi raport vajalikuks kõnealused putukamürgid keelustada. **Kuivõrd Komisjon on nüüd algatanud apellatsioonimenetluse, kutsume eelöeldut arvestades üles Eesti**

positsiooni muutma keskkonda ja mesindussektori arengut arvestavaks ja toetama uuel hääletusel keelu jõustamist.

Lugupidamisega,

Daniel Juhhov
EKO koordinaator

Eesti Keskkonnaühenduste Koda ühendab kümmet keskkonnaorganisatsiooni: Eestimaa Looduse Fond, Eesti Ornitoloogiaühing, Eesti Roheline Liikumine, Balti Keskkonnafoorum, Eesti Üliõpilaste Keskkonnakaitse Ühing "Sorex", Läänerannik, Nõmme Tee Selts, Säästva Eesti Instituut, Pärandkoosluste Kaitse Ühing, Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering.
EKO eesistuja 2013. a on Eesti Üliõpilaste Keskkonnakaitse Ühing "Sorex".

Eesti Keskkonnaühenduste Koda
Tel: 5648 2561
E:post: info@eko.org.ee
Koduleht: www.eko.org.ee